

Erfaringsopsamling - organisk affaldssortering ved udvalgte kommuner

Interviewperson, dato og internetkilder fra pågældende kommunes hjemmeside.	
Ikast-Brande	<p>Interviewperson: Uffe Meyer og Inge Svensson</p> <p>Dato: 31/10 2016 og 3/11 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> - http://affaldoggenbrug.ikast-brande.dk/privat/dagrenovation/saadan-goer-vi-i-ikast-brande/groenne-poser-til-groent-affald - http://affaldoggenbrug.ikast-brande.dk/privat/dagrenovation/saadan-goer-vi-i-ikast-brande/sortering-groent-og-graat - http://affaldoggenbrug.ikast-brande.dk/privat/dagrenovation/saadan-goer-vi-i-ikast-brande/hvad-koster-mit-affald - http://www.ikast-brande.dk/media/7347706/affald.pdf
Fredericia	<p>Interviewperson: Vibeke Hviid</p> <p>Dato: 31/10 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://www.fredericia.dk/borger/affald-kloak-miljoe/affald-dagrenovation - https://www.fredericia.dk/borger/affald-kloak-miljoe/genbrug-genbrugspladsen
Billund	<p>Interviewperson: Jytte Søgaard</p> <p>Dato: 14/10 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://billund.dk/affald-og-genbrug/
Randers	<p>Interviewperson: Tenna Zangenberg</p> <p>Dato: 2/11 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://affald.randers.dk/husholdninger/beholdere/beholdere-og-priser/ - https://affald.randers.dk/husholdninger/restaffald/om-restaffald

Vejle	<p>Kommune: Vejle Kommune</p> <p>Interviewperson: Ellen Andersen</p> <p>Dato: 11/11 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> - http://www.affaldgenbrug.vejle.dk/lib/file.aspx?fileID=120827&target=blank - http://www.affaldgenbrug.vejle.dk/Ofte-stillede-spoergsmaal.aspx
-------	---

Informationen er indhentet via et båndet interview og pågældende kommunes hjemmeside om affald.

Der er lavet en meningskondensering af interviewet. Derved er en del af indholdet skåret fra, hvis at interviewer ikke fandt det væsentligt for erfaringsopsamlingen.

1. Hvilken form for henteordning tilbydes/benyttes der i kommunen?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - For byområderne skal den kommunale ordning benyttes. For landområder kan der vælges mellem den kommunale ordning og en privat ordning. - Der tilbydes enten en 2-delt beholder på 240 L til organisk og restaffald, som tømmes hver 14. dag eller en separat beholder på 240 L til restaffald, hvor at man får sin egen separate kompostspand til hjemmekompostering. - Dagrenovationsspandene vejes ved afhentning, hvor at man betaler efter vægt for at fremme mere sortering. <p>(Uffe)</p>
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - 140L container tømmes hver 14. dag. Dette er det samme for landruter og byruter. Dette er for grønt affald. Dvs., at der ikke sorteres i kød, fisk mm. - Det grønne affald sendes til centralkompostering.
Billund	<p>14 Dages tømning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enkelt madaffaldsstativ (90 L) (Mest hyppig) - Enkelt madaffaldsstativ 150 L (kun ved boligforeninger, inkl. køkkenposer til 3 lejligheder) - 400L, 600L og 800L containere <p>Ugetømning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enkelt madaffaldsstativ 150 L (kun ved boligforeninger, inkl. køkkenposer til 3 lejligheder) - 400L, 600L og 800L containere
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - I kommunen kan der vælges: <ul style="list-style-type: none"> o En 140 L organisk, som tømmes hver 14. dag. o En 240 L organisk, som tømmes hver 14. dag. o En 2-delt beholder til restaffald og organisk affald af hver 120 L, som kan tømmes hver uge eller hver 14. dag. - Har stillet krav om, at skraldebilerne både kan afhente sække (restaffald – levn fra gammel tid, som man har ladet borgerne få lov at beholde), de separate spande og de 2-delte beholdere. - Ingen forskel mellem byruter eller landruter.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - 2-delte beholder på 190 L, 240 L og 370 L kan vælges til ugetømning eller tømning hver 14. dag.

2. Hvornår blev ordningen implementeret?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Implementeret i 1993. <p>(Inge)</p>
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Ordningen blev indført i 1992.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - 1997 for Grindsted kommune og 2008 for Billund kommune, da kommunerne blev slået sammen.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Ordningen startede i 2015 og bliver udrullet etapevis, hvor at man starter med "haveboliger/parcelhuse" og begynder på etageejendommene i 2017. - Etaperne er opdelt efter postnummer, hvor man har opgjort, så man ikke kører ud med mere end 4500 husstande ad gangen. Derved er visse postnumre lagt sammen. Man regner med at gøre det over 7 runder. - Første runde blev kørt ud i 2015 og havde ca. 2000 husstande for at tjekke om man kunne styre det med spande udbringning og administrativt. - I Randers Kommune er der sendt brev ud samtlige villaejere, hvor at de skal vælge hvilken container, som de gerne vil have. Dette skal så meldes ind i det system, som sendes til Orbicon. Der printes derefter nogle labellister, som printes ved kommunen. Disse lister køres derefter ud til det beholderværkstedet ved affaldsterminalen i Randers. Her er der et firma, som sætter labels på skraldespandene. På disse labels er der en stregkode og adressen på husstanden. Firmaet kører derefter skraldespandene ud til husstandene. - Borgeren har kunne bruge deres skraldespand fra det øjeblik, hvor at de fik den leveret.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - 1989 med den gamle ordning. - Er dog lige startet med 2-delte spande, da man har kørt med et optisk sorteringssystem, hvor at poserne blev adskilt via poserne, som var grønne og sorte.

3. Benyttes der en 2-delt affaldsspand eller en separat beholder kun til bioaffald?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Der benyttes en 2-delt affaldsspand til organisk affald og dagrenovation eller 2 separate spande med restaffald og kompostspand til hjemmekompostering. <p>(Uffe)</p> <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har lidt et problem med nogle ældre spande og skillevæggen kan godt nogle gange ryge ud. - Fremadrettet regner de med at fortsætte med de 2-delte spande, da borgerne er vænnet sig til dette. - Fortæller er at muligvis er lang leveringstid på spandene, da der er mange kommuner, som efterspørger 2-delte spande i øjeblikket. <p>(Uffe)</p>
Fredericia	<p>Separat beholder.</p> <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havde generelt bare et positivt indtryk af den separate beholder.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Der benyttes et stativ med en papirsæk på 90 L. Stativet har en bundbakke til væske, som drypper fra posen. Der kan også købes containere i forskellige størrelse, som er separate beholdere. <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kræver ikke det samme vask, som almindelige affaldsbeholdere - Udluftning – man kommer af med væsken, så posen vejer mindre - Lugtgener reduceres. <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nogle gange kan folk fylde så meget madaffald i sækken, så den revner (fx via en masse nedfaldsfrugt eller i græskarsæsonen) Ordningen kom af, at man ville undgå for meget udvaskning til vandmiljøer via separatkloakeringen, når folk vaskede deres skraldespande.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Til organisk affald er der 2-delte affaldsspande og separate beholdere. <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Giver større valgfrihed for borgerne <ul style="list-style-type: none"> o Meget få utilfredse borgere <p>Ulemper</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Giver større udfordringer i forbindelse med udbudsprocessen - Mere at skulle styre administrativt
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - 2-delte spande <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den 2-delte spand lægger op til at man skal sortere for at få plads til alt sit affald. Man kan ikke udnytte sin spand optimalt, hvis at man ikke sorterer ordentligt. <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kan nogle gange have lidt udfordringer med at tømme det hele ud ved 190 L. - Ved den anden fraktion plast og metal er der også nogle gange problemer med, at de sidder fast i beholderen. Dette presser tiden i forhold til afhentningen af affaldet.

4. Benyttes der papirposer, plasticposer eller ingen af delene? Er dette noget, som kommunen udleverer til borgeren?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Der udleveres grønne plasticposer til det organiske affald. Disse udleveres 2 gange om året. Ekstra kan hentes gratis ved genbrugspladser. <p>(Uffe)</p> <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Undgår at poserne går i stykker som ved papirposer - Hjælper imod insekter. <p>(Uffe)</p>
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Der benyttes papirposer. Beskriver at der benyttes vådstærke poser. Mener at det er 8 liters poser. Der udleveres 100 hver 8. måned. Er der behov for ekstra, så kan disse afhentes på genbrugspladser og udvalgte steder - Der er blevet holdt fast i papirposen, da dette er noget, som man har brugt længe.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Bruger en papirpose på 8 liter – er i gang med at afprøve nogle nye poser, som er lidt større. Poseproducent ville gerne prøve et nyt format. Der udleveres 100 brune papirposer hvert forår og efterår. Man kan gratis hente poser ved Borgerservice, Billund Bibliotek og genbrugspladserne.

	<p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Siger at papirsposerne fint kan holde til madaffaldet i et par dage. Siger, at det giver noget larm i starten, men at folk vænner sig til det og det virker.</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Man får mere biopulp ud af det. - Skal sortere mindre fra i forbehandlingsprocessen - Undgår nedbrudt plastic i biopulpen. <p>Ulemper:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mødt af skepsis hos borgerne. - Væsken og perkulaten kan være et problem. <p>Siger selvfølgelig at de heller ikke undgår fejlsorteringer og restaffald i deres papirpose, men at det er småting.</p>
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Plasticposer, som er lavet på genanvendt plast. Der leveres til et års forbrug ad gangen. <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plasticposerne er markant billigere end papirsposerne og bioposerne. - I forbehandlingsanlægget bliver det sorteret fra alligevel. - Virker ikke til at have de samme problemer med lækkende poser, som papirsposerne og bioposerne. - Papirsposerne og bioposerne kan også klistre sig mere til beholdervæggen, hvilket "stresser" den mere.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Grønne plasticposer på 15-30 L, da dette er noget, som borgerne også har været vant til fra den gamle affaldsordning. - Generelt virker anlægget (KomTek) ikke til at være så glad for bioposer, da disse kan trevle op. - Der er generelt mere væske i de organiske poser i forhold til restaffaldet. Så det er vigtigt at lære borgerne at slå knuder på disse. - Før den nye affaldsordning blev affaldsposerne udleveret 2 gange om året på folks trappesten. Ved lejemål blev affaldsposerne også afleveret ved døren medmindre, at boligforeningen eller fællesboligejeren ønskede noget andet. - Dette blev fordelt igennem idrætsforeninger, som kunne tjene nogle penge ved at fordele poserne. Derved var det spejderdrengene, håndboldpiger mm., som løb rundt med det. - Ude ved landområderne, hvor beboelsen ikke er så tæt, så har de skraldemændene til at udlevere dem på låget af spanden. - Hvis man mangler poser, så kan man købe dem på genbrugspladser.

	<ul style="list-style-type: none"> - Efter den nye affaldsordning, så bliver der udleveret poser 1 gang om året, hvor at de så får til et helt års forbrug. Man udleverer 150 poser á 15 L. Dette er så kun de grønne poser, hvor at man i den tidligere affaldsordning også afleverede sorte poser til restaffald. Folk skal også betale for de ekstra poser, så dette skal man også tage højde for. <ul style="list-style-type: none"> o Man ser nogle gange nogle situationer, hvor at folk muligvis tager hinandens poser. <p>Fordele og ulemper ved valgte ordning:</p> <p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mange modtageanlæg har ikke problemer ved at modtage plasticposer og har heller ikke problemer med at afsætte gødningen bagefter på trods af de ganske små mængder plastic, som vil afgives til biopulpen.
--	---

5. Har kommunen udleveret køkkenspande til borgerne eller sørger de selv for dette?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Udleverer en køkkenspand til de personer, som fik en kompostbeholder. Dvs. at personer, som er med i den 2-delte ordning må selv sørge for køkkenspand. <p>(Uffe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Der uddeles køkkenspande til de boliger, som får etableret molokløsninger. <p>(Inge)</p>
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Det er op til den enkelte.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Udleverer ikke køkkenspande.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Kommunen udleverer køkkenspande. Ved første etape havde man gjort det, så borgerne selv skulle give melding om de ville have en af køkkenspandene. Dette blev dog så uoverskueligt administrativt og uddelingsmæssigt at styre, så man valgte at give en ud til hver husstand i stedet for, da hver køkkenspand ikke koster mere end 5-8 kr. - Køkkenspanden er en lille grøn spand med udluftningshuller og låg.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Kommunen udleverede et køkkenstativ i den gamle ordning, som var blevet designet til poserne. Folk kan fortsat hente et køkkenstativ, hvis deres er blevet nedslidt, men dette tages i øjeblikket op til diskussion om denne ordning bør fortsætte.

6. Benyttes der nogen form for nudging-initiativer (Som fx gade konkurrencer mm.)?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Der benyttes ikke rigtig nudging-initiativer. Sådanne nogle initiativer har også den effekt, at det kun virker i en periode og så holder effekten op. <p>(Uffe)</p>
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Der er ikke blevet brugt nudging-initiativer.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Har kun brugt information. Give dem nogle gode begrundelser. Give dem den gode historie.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Tror ikke på nudging brugt i enkeltstående tilfælde, da effekten højest sandsynlig er kortvarig. - Fokuserer i stedet på at udsende informationsbreve, som indeholder sorteringsvejledninger både for organisk sortering men også for glas, plast og metal. - Har et årligt hæfte, som husstandsomdeles. - Er aktiv på forskellige messer - Inden at der påbegyndes en "runde" i forbindelse med organisk sortering, så stiller man sig op nogle 2-6 steder (alt efter hvor stor runden er), så folk kan komme og stille spørgsmål, hvis at de har nogen.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Der er ikke rigtig igangsat nudgingprojekter. Der har kun været lidt dialog.

7. Hvordan har i håndteret skakter ved etageejendomme?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Der virker ikke til, at der har været større håndtering af skakter ved etageejendommene. (Uffe) - Har ikke særlig mange skakter i kommunen, da det er en landkommune. - Tidligere håndterede de problemet ved at etageejendomme fik lov at slippe for sorteringen. - Nu indføres der molokløsninger, hvor at etageejendommene skal begynde at sortere i grønt affald. - I kommunen er der ca. 20 % etageejendomme, som har 15 % af affaldet. (Inge)
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Boligselskaberne har selv nedlagt skakterne. Der benyttes miljøstationer i stedet for. Det nævnes, at de vist har 2 steder,

	<p>hvor at der er skakter til restaffald, hvor at de øvrige affaldsfraktioner så er i stueetagen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Da ordningen blev indført valgte man, at oversætte sorteringsvejledninger på 10 forskellige sprog og tog ud til årsmøderne i de forskellige boligforeninger. - Så skakterne er blevet håndteret igennem dialog med boligforeningerne og lejerne.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Har igennem tiden krævet at hvis der skal være skakter, så skal der være med mindst 2 fraktioner. Hvis at de skulle kræve det nu, så burde de kræve 4 fraktioner, da de jo har 4 fraktioner nu. De har dog ikke rigtig håndhævet disse krav, men har haft samtale med boligforeningerne og ejerlejlighederne om det. Etageejendommene kører med følgende løsninger. - 2 skakter, hvor at der også er genbrugscontainere nedenunder. - Nogle som har valgt at lave nedgravede løsninger på alle 4 fraktioner, hvor at der ikke er skakter. - Nogle af boligforeninger, hvor at der har været 1-skaktssystem har man valgt at lukke skakterne og har i centrale sorteringshuse. - Dette er som sagt ikke noget, som kommunen har påtvunget etageejendommene, men derimod etageejendommenes eget valg. For nogle synes de for eksempel ikke, at det gav mening at viceværten skulle hente affaldet fra kældrene, så de valgte at lukke skakterne i stedet for. - Har ikke direkte lavet målinger på fejlsorteringen, men udtaler, at det virker til at fungerer okay. - Brugte en del energi i starten på, at tage fat i boligforeningerne, hvis at de oplevede for mange fejlsorteringer i en enkelt ø. Så kunne boligforeningen vende tilbage til beboerne med noget mere informationsmateriale for at forsøge at rette op på problemet.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - De har ikke gjort så meget i forhold til skakterne, da de ikke har myndighed her. De kan ikke diktere boligforeningerne til at gøre noget. - Planen for implementeringen ved etageejendommene er, at der sendes breve ud til ejerne igennem e-post. I dette "brev" er der vedhæftet et excelark, som viser hvilke adresser, der bliver ændret. Det beskrives derfor i "brevet", hvilken affaldsordning at adresserne har nu og hvilken affaldsordning, som kommunen foreslår, at de skal have vedr. det organiske. - Her er der blevet lavet en omregning, som siger at hvis man har en 140 L, så svarer dette til 5-7 lejligheder. Så hvis man fx har 12 lejligheder, så kommer kommunen ud med 2 x 140 L. Her får etageboligerne ikke et valg på samme måde som villaejerne. De har til gengæld 3 uger fra de modtager brevet til at give en tilbagemelding, hvis at det passer dårligt med 2 x 140 L (Fx hvis affaldet kun står 1 sted). Så kan de ændre det til en 240 L. Hvis

	<p>der ikke kommer nogen tilbagemelding, så sender de affaldsspandene afsted.</p> <ul style="list-style-type: none"> - I forhold til informationsmateriale, køkkenspande mm., så foregår det ved, at viceværter mm. bestiller det igennem en onlineportal, hvor at en medarbejder på affaldskontoret derefter pakker det. Dette kan viceværten derefter afhente ved fremvisning af kvittering. Man sender altså ikke materialet ud til dem. Dette får de at vide gennem det første informationsbrev. - De havde møde med boligforeningerne, hvor er der var enighed i, at viceværterne selv skulle op og hente materialet. - Planen for ejerforeninger og boligforeninger er, at der tages 200 adresser pr. runde, hvor man regner med at lave 4 runder i alt. - De steder, hvor der er nedgravede løsninger, så vælger man at håndtere det særskilt.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - I forbindelse med den nye affaldsordning har man været i tæt dialog med de store boligforeninger, som har langt de fleste af de affaldsskakte, som der er i kommunen. - Har også lavet 2 informationsmøder, hvor at de inviterede alle grundejere, som havde en ejendom med mere end 10 lejemål i. <ul style="list-style-type: none"> o Der fangede man også nogle, som havde gamle affaldsskakte, da disse kan være svære at finde. Det var det i hvert fald i Vejle. - Næsten alle boligforeningerne har været ude og sige, at de lukker skakten. Her har man koordineret med byggesagsafdelingen, så man kunne godkende de ansøgninger, som boligforeningerne skulle lave vedr. lukning af skakter. - Nye bygninger bliver der også lavet dispensationer fra. - Nogle enkelte har valgt at beholde deres affaldsskakte, hvor de så skal beslutte hvilken affaldsfraktion, som de vil bruge skakten til. - Ca. 90-95 % har valgt at lukke affaldsskakten, da folk er lidt enige i, at når man alligevel skal gå med noget affald, så kan man lige så godt gå med det hele. Der har været meget dialog for at nå dertil.

8. Har der været udfordringer i forbindelse med implementeringen?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Ingen af de interviewede var en del af teamet ved implementeringen.
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Det er en del år siden. Selvfølgelig er der altid småudfordringer, men det er der ved alle projekter.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Kan ikke lige komme i tanke om det – det er jo en del år tilbage.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Borgermæssigt har det været fint (Se eventuelt spørgsmål 11) - Administrativt har det været tungt fordi kommunen har skulle trække dataen fra adresserne, skulle sende brevene ud til de enkelte (Eksternt firma har pakket og sendt brevene – kommunen har skrevet brevene), og har skulle tage imod folks bestillinger. Her

	<p>har det været tungt. Men det har kunne lade sig gøre. De har ca. 2,5 telefondame ansat og det har været nok. Derudover har der været en projektleder og en "data-mand" (Ham som trækker alle adresserne. I forbindelse med implementeringen har projektlederen og datamanden samt hende som har kontakt til Renonorden siddet på fælleskontor, hvor at sparringen imellem parterne er meget essentiel. Fx hvis at Alice (hende der har kontakt til Reno Nord) hører noget fra skraldemændene, så bliver denne information givet videre. På denne måde kan der korrigeres løbende. Telefondamerne sidder på et særskilt kontor, men nær projektlederen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det er derfor vigtigt, at der er godt styr på den interne organisering inden, at man kaster sig ud i projektet.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Det var en større opgave med fællesejendommene - For fællesbebyggelser valgte man ikke at gå ind og lave et valg for dem, da der var stor usikkerhed i forhold til hvor meget at der blev sorteret i de enkelte ejendomme. - Man lavede dog en vejledning til fællesejendomme med 10 eller under lejemål, som fx sagde, at hvis at en fællesejendom havde fx 5 boliger, så ville det anbefales at man have den og den løsning. - For fællesejendommene med over 10 lejemål gav man dem en vejledning med nøgletal og en guide, som sagde: <ol style="list-style-type: none"> 1. Gå ud og se hvad du har på ejendommen. 2. Gå ud og tjekke om deres affaldsspande tit var overfyldte. 3. Beregn med de udleverede nøgletal hvad du burde have. 4. Forhold dig kritisk i forhold til beregningerne og gå ind og vælg igennem en digital formular. - Hvis at de havde skakter, så skulle de også skrive om de ville lukke dem eller hvilken fraktion, som de så ville vælge. - Boligforeningerne er holdt ude af denne proces, men der blev sendt ca. 1600 breve ud til ejere af fællesejendommene, hvor at det kun var 300, som svarede igen. Derfor var man nødt til at ringe til de resterende, da de ikke havde lavet et aktivt valg. Det gav et rimelig stort arbejde. Man gjorde dog dette for at mindske omvalgssituationen. - Der kan være udfordringer i forbindelse med udleveringen af spande, da det er en stor logistik, som der skal gå op. Der blev derfor holdt ugentlige møder for at holde styr på det hele.

9. Har i nogen gode råd til en kommune, som overvejer at implementere sortering af bioaffald?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Læg vægt på at fortælle hvorfor, at der bliver sorteret. At det grønne affald sendes til kompostering eller bioforgasning, hvor at næringsstoffer mm. Bliver genanvendt og det resterende affald bliver brændt. (Uffe) - Husk kommunikationen – Understreg at affaldet ikke bliver blandet sammen. - Være konsekvent i forbindelse med at fejlsorteringer. Man har måske været lidt for large, når man har hentet affaldsspandene. (Inge)
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Sendte rigtig mange informationsbreve ud i forbindelse med implementeringen. Borgerne kunne komme med kommentarer på ordningen. De regner med at gøre det på samme måde, når de går fra grønt madaffald til organisk affald.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Vigtigt ikke at tage det hele på en gang, men at det bliver delt op i etaper, så det kan overkommes administrativt - Vigtigt at have fokus på, at biogasanlægget er klar til at modtage KOD-affald. - Vigtigt med information til borgerne. Folk skal vide hvorfor, at de skal sortere i organisk affald. - Vigtigt at planlægge og være klar på at tage det bøvl, som der kommer til at være. Man vil blive mødt med skepsis. Fx som vi har oplevet med papirsposen. - Vigtigt at anerkende forskellighederne i de forskellige kommuner og at der er behov for forskellige løsninger. I Grindsted og Billund giver det mening med papirsposerne, stativerne mm, da de typisk har parcelhuse og ikke så mange etageejendomme. Dette er muligvis ikke en fornuftig løsning for fx København.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Det fungerer rigtig godt med et lokalt firma til at håndtere brevene, som skal udsendes til borgerne, så man bare lige kan køre ud til dem og hente brevene, hvis at der er noget. - Det er også et lokalt firma, som uddeler skraldespandene, hvilket giver en anden nærhed i forbindelse med arbejdet. - Vær opmærksom på, at det tager lang tid. - Hav styr på den interne organisering – man skal have folk til at sidde tæt sammen, så man kan have den daglige sparring. Telefondamerne sidder fx på gangen lige overfor. - Hvis at man selv lader borgeren bestemme, så er det vigtigt ikke at tage for store portioner.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Lav en vejledning, når folk skal vælge hvilken spand som man gerne vil have. Derudover gælder det om at have en standardløsning, som parcelhusejere får udleveret, hvis de ikke reagerer.

	<ul style="list-style-type: none"> - Gør borgerne nysgerrige og interesserede. Start i god tid med at fortælle om skiftet til den nye ordning. Dette gør også at de folk, som kommer til at blive sure over det, får mulighed for at rase af inden at ordningen bliver implementeret. <ul style="list-style-type: none"> o I Vejle fortalte man om den nye affaldsordning 1,5 år i forvejen, hvor man blandt andet også gik fra ikke længere at udlevere plasticposer til restaffald. Dette var folk lidt sure over, men da de fik det at vide i så god tid og kunne nå at rase ud, så nåede de fleste til det stadie, hvor de egentlig bare gerne vil have forandringen igangsat. o Dette var fx også gældende for skakterne, hvor folk var rimelig sure over, at de skulle lukkes ned, men fordi at man var i så god tid, så endte folk med holdningen "Nu må det da snart komme". - Det er vigtigt at rose borgerne, når de overhovedet kommer godt i gang.
--	---

10.Hvordan ser genanvendelsesprocenten ud for borgerne?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Der er medregnet affald fra genbrugspladserne, men der er nogle fortolkninger i forhold til planglas og pantemballage, og det medfører at % kan variere alt efter hvad der medregnes. Seneste beregning viser 51%. <p>(Inge)</p>
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Efter egne beregninger, så ligger de på omkring de 75 %, og efter statens retningslinjer, så ligger de på omkring de 60 %. - Det er med udgangspunkt i, at der sorteres i følgende: <ul style="list-style-type: none"> o Papir: aviser, ugeblade, reklamer, telefonbøger, bøger o Pap: skyllede mælke- og juicekartonner, papkasser, bølgepap, karton o Glas: flasker, rengjorte konservesglas, skårede glas o Plast: skyllede plastdunke uden faresymbol, rengjort plastemballage o Plastfolie: plastfolie, plastposer, plasticsække, bobleplast o Flamingo og metal: ren flamingo, dåser fra øl og sodavand, skyllede konservesdåser, kapsler, smådele af metal o Tøj og brugsting: Tøj, sko, brugsting o Grønt affald o Restaffald - Alt andet end grønt affald og restaffald afhentes i klare plastposer, som udleveres 2 gange årligt.
Billund	<p>Har ikke en ny undersøgelse. For 1½ år siden lå den på den gode side af 46 %, tror at den ligger på den gode side af 48 % i dag (Er ikke helt sikker). Dette kommer jo selvfølgelig af deres 4 affaldsfraktioner.</p>

	Estimerer at ca. 30 % af dagrenovationen hentes som madaffald og bliver genanvendt.
Randers	- Genanvendelsesprocenten ligger på nuværende tidspunkt på ca. 30 % for hele kommunen. Randers kommune består af 40 % etageboliger, hvilket trækker procenten ned.
Vejle	- De er nået op på en genanvendelsesprocent på 55 %, hvor at der er henteordninger med papir og karton, metal og plast, storskrald, haveaffald, organisk affald, restaffald og farligt affald. Etageboliger udgør 1/3 af husstandene.

11. Er der blevet lavet evaluering på ordningen?	
Ikast-Brande	- Regner med at lave en oplysningskampagne i forbindelse med udlevering af de nye spande, hvor at fokus er på at øge kvaliteten i sorteringen af fraktionerne. (Uffe)
Fredericia	- Lige nu arbejdes der meget med det organiske affald, hvor man jo nu kun sorterer i grønt affald. Der er lige kørt et forsøg med et hollandsk firma, hvor at man vil lave biopulp. Her blev det nævnt, at det var positivt med plastikposer, da de gav noget modstand i forbehandlingsanlægget og man fik det hele "presset ud".
Billund	- Har ikke rigtig lavet evaluering, men forsøger med kommunikation ud til borgerne om at det lykkedes med projektet. Fx at fortælle dem, at de får strøm, varme og gødning ud af det. - Har ikke lavet en undersøgelse, men kan konstatere, at procenten af madaffald, som bliver sorteret fra ligger rimelig konstant. Siger dog, at de kunne se en nedgang i mad, som bliver smidt væk, men også en generel nedgang i affald i 2008, hvor økonomien tog et dyk.
Randers	- Der er lavet en tilfredshedsanalyse efter hver runde, som blev lavet af et bureau. Den har været utrolig positiv og meget enslydende positiv. Dette er også gældende for poserne. Fx om de gik i stykker og sådan nogle ting. - De har håndteret de få tilbagemeldinger fra borgerne, som ikke ved hvad de skal bruge spanden til ved at give en midlertidig fritagelse for at de får spanden. Dette kan fx være fordi, at de bor alene, har en 110 L sæk, som bliver tømt hver 14. dag, har høns og derfor ikke tror, at de overhovedet kan få den fyldt op. De skal dog stadig betale for ordningen, da denne er obligatorisk. - Der har derfor ikke været så meget "pusten op" fra borgerne, da de egentlig kan få det som de vil.
Vejle	- Lige nu er fokus bare på at få tømningen til at fungere optimalt.

12. Hvis borgernes spande bliver fyldt op med maddiker?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Borgerne skal selv vaske affaldsspandene. Vil give anbefalinger til borgerne om at huske at lukke plasticposerne inden at de smider dem i affaldsspanden. (Uffe)
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Det er forsøgt med flueblokke, men det virkede ikke til at have haft en god effekt. - Borgerne skal selv holde spandene rene. - Der kan gives råd og tips i forbindelse med uddelingen af spandene, hvor man fx kan bruge eddike mod larverne. Her er det også vigtigt at informere borgerne om, at de skal holde spandene væk fra steder, hvor den får lov at stå i læ og i høj solskin. Generelt er det også en god idé at fortælle borgerne, at de skal huske at lukke poserne og ikke bare kaste dem ned i containeren. - Har haft få episoder med maddiker, men har oplevet et enkelt sted her i sommeren, hvor skraldemændene nægtede at tømme spanden, da den var så fuld af maddiker.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Prøver generelt at informere borgerne om at bruge poserne og at huske at lukke dem. Også at de skal huske at "lægge" dem roligt ned i sækken. Forsøg så vidt muligt, at lade madaffaldet blive i den emballage, som borgeren har lagt det i. - Opfordrer til at folk bruger deres sunde fornuft. Fx hvis at man har en masse madrester fra efter et stort sommergilde og man lige har fået tømt madaffald, så giver det mening at smide det over i stativet med restaffald. Man skal jo også kunne være der. (De får dog ikke særlig mange henvendelser i forhold til dette)
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Havde nogle få henvendelser hen over sommeren. Har været i kontakt med et firma, der laver aromaspande, hvor at man kan få sådan nogle lugtfiltere, som lugter af eucalyptus. De borgerne, som så har henvendt sig, kan så få sådan et sæt. - Planen er, at borgerne vil få skyllet deres spand 2 gange årligt. (Mangler stadig at blive indfaset)
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Har stort set ikke haft nogen problemer med maddiker. Har prøvet det en gang eller 2 med nogle nedgravede løsninger, men ellers ikke. - Vask er op til den enkelte borger. - Hvis at en spand er meget beskidt, så er der en procedure, hvor at borgeren får et brev med besked om at vaske spanden. Gør de ikke dette bliver en vaskning bestilt på deres regning. <ul style="list-style-type: none"> o Dette er dog ikke noget, som man rigtig har været ude for. - Vejleenserne har længe haft kultur med at binde en knude på skraldeposerne.

13. Hvis der er behov for ekstra tømninger?	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Kan bestille en ekstra tømning via hjemmesiden. Den ekstra tømning kan ske via ens affaldsspand eller via en sæk. (Uffe)
Fredericia	<ul style="list-style-type: none"> - Ekstra tømninger kan bestilles over nettet. Blandt andet kan der bestilles ugetømning til sommerperioden.
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Har meget få episoder. - Hvis at man fx har en masse nedfaldsfrugt osv., så køber det ud på genbrugspladsen og smider det i haveaffald. - Ligesom i situationen med sommergildet, så kan man bruge restaffaldsstativet i særlige situationer, hvor der er meget langt tid til næste tømning. - Der kan også hentes ekstra sække ved Magion Bibliotek, Billund Bibliotek og genbrugspladserne i Grindsted og Billund
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - Man kan købe sig til en ekstra tømning ved at sætte et mærkat på den ekstra pose. Posen bliver så taget med næste gang der tømmes på adressen. - - Der kan også bestilles ekstra tømninger på egen regning via renovatøren.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Kan købe sakkemærker og sætte affaldet ud i klare plaatsække. Ellers kan der bestilles en ekstra tømning.

Ekstra bemærkninger	
Ikast-Brande	<ul style="list-style-type: none"> - Det organiske affald bliver enten sendt til centralkompostering eller sendt til bioforgasning. Det organiske affald bliver sorteret i et forbehandlingsanlæg, hvor der bliver brugt en "sorteringstrumle". - Har et problem med vand i forbindelse med transport af biopulpen, da forbehandlingsanlæg og biogasanlæg ikke ligger samme sted. (Uffe)
Fredericia	
Billund	<ul style="list-style-type: none"> - Vær opmærksom på vask. Fx har hun hørt problemer med vasken af 2-kamrede skraldespande, hvor selve delervæggen går i stykker under vaskningen. Derfor er det meget vigtigt at indtænke vask i planlægningen.
Randers	<ul style="list-style-type: none"> - For dem som bor til leje i villaerne, så har de også modtaget et brev, men dette sker et stykke tid efter ejerne. Dette får de typisk lige umiddelbart inden, at de modtager spanden. - Udbuddet til poserne vil blive lavet særskilt, hvor at der lige nu kun er bestilt til hver runde, så man kan lave ændringer på baggrund af evalueringerne. Til næste år vil man derfor lave det store poseudbud, hvor produktion af poserne, tryk på poserne, fremtidig distribution mm. vil indgå.

	<ul style="list-style-type: none"> - Poserne bliver distribueret ved at poserne lægges i den grønne køkkenspand, som bliver stripset fast indvendigt i affaldsspanden og derefter kørt ud til villaejerne. <ul style="list-style-type: none"> o For dem, som bor til leje i villaejerne, så får de den grønne spand, når de modtager brevet om skiftet til den nye affaldsordning. - Man har lavet nogle beregninger på mængderne af de organiske affald, hvor at man regner med at vil få 3,70 Kg. organisk affald pr. uge pr. husstand. Dette er så ganget op med antal husstande, hvornår at de ville få spande og hvor tit, at de får tømt. Ifølge beregningen ville man få 1700 tons organisk affald frem mod 2017, hvor at det aktuelle tal, som er blevet indhentet er 1500 tons. Man har dog skubbet nogle af "runderne", så folk har modtaget deres spande senere. Derved har beregningen ramt meget godt. - Startede med villaerne i oktober 2015 og regner med at være færdig med at omdele skraldespandene til villaerne i marts 2017. Det vil så være 27.000 husstande, som der er omdelt til.
Vejle	<ul style="list-style-type: none"> - Det organiske affald afsættes til Komtek - Parcelhusejerne har taget rigtig godt imod ordningen, hvor at sorteringen af organisk affald er steget både i mængde og i finsortering. - Siden april har man haft en trailer, som man kører rundt med til forskellige messer og pladser, hvor at man er i kontakt med borgerne. - Er skiftet over til en 2-delt beholder med papir og metal/plast. Denne ordning gør, at man ikke kan have pap i beholderen, da dette ville sætte sig fast. - Har skiftet over til at bruge gasbiler, hvor man kører på opgraderet biogas. Dette har dog givet lidt startvanskeligheder, da der har været lidt problemer i leveringen og der er ikke så mange mekanikere, som lige kan fixe dem.